

A GYÖNGGYEL TÖLTÖTT BROWNING

TOLNAI OTTÓ

leátnak

a gyönggyel
a gyönggyel töltött browning
szerezni kellene egy kis nikkelbrowningot
meg egy retikült egy tenyérnyi gyöngyretikült
benyúlsz a púderos szelencéért vagy a crayonért
gyűrű koccan üvegcséhez csöpp porcelántégelyhez
istenem mit keres itt a napszemüveg
ebbe a napba már bele lehet nézni
hosszan
s legfeljebb ha egyetlen könnycsepp alágördül
belenyúlsz a retikülbe
és tévedésből a kis gyöngyháznyelű browningot húzod elő
és ha már előhúztad a halántékkodra szorítod
valójában nem is szükséges browning
csak így mutatóujjal (mintha gondolkodnál)
a gyönggyel
a gyönggyel töltött browning
írta
írta
a közönség nem érti mi történt
írta
ki írta kérdezik mind többen
a gyönggyel töltött browning
nem kell meghajolni
csak kisomfordálok a színpadra leülök törökülésben
és egy szálkát piszkálva elmotyogom magamnak
a gyönggyel töltött browning

különben sem szabad fegyvert vinni a színpadra
 úgy tanultuk elsül
 igaz a baettek mögött valahol mindig ott kísértettek
 a forradalmak
 a tüllök át-átvéreződtek
 majd már csak a gennyes gézek (ez olyan mint a görbe gríz)
 majd már csak a fekete fáslik végtelen szalagjai
 milyen hűvös köd emelkedik hirtelen a dunáról
 ,szólni akar hozzám a folyó még nem is üdvözöltem
 azt ságja a messzi ködkürt
 azt akarja tudtomra hozni ősz van
 szerencsére még van egy kis színem
 először újvidéken kellett megfürödnöm édes vízben
 meg most itt tusoltam a kollégiumban budán
 már nem érezni a sót
 mindenesetre még barnább vagyok mint a barátñóim
 akik lám a szó szoros értelmében úgy alusznak
 mint a tej (tejecskék)
 kreolabb
 ettől is rákot lehet kapni kicsikém
 nemcsak a szemölcsstől mondta
 kreolabb-labb
 mint mindentől kicsikém mondtam
 kreolabb-labb
 no ez éppen egy olyan öblös
 öblögetésre való szó ezzel fogok labdázni
 labb-labb-labb-dázni
 ismét járnom kellene a logopédushoz
 mint amikor skouen *balerindját* csináltuk
 ő egy vadabb (őrültebb) változatot akart mint a rendező
 nem megríkatni megrémíteni a nézőket
 mindannyian megijedtünk tőle egy kicsit
 valahogy igazibul akarta
 valójában én is igazibul üvöltöttem
 haza akarok menni haza akarok menni
 mit üvöltök még felébrednek a tejecskék
 mit üvöltök hisz most érkeztem
 gargarizálni
 labb-labb-labb-da
 egész nap a napon

egész nap az erős kék közegben
mint a sósav mind lemarta a gombáimat mondta
apám almáriumán amit afféle írópultként használt
(mint hemingway mondta az öcsém) ott abban a kőházban
a kőfaragók magas tornyában
egy kék füzetet találtam
AZÜR írta rajta arabul is AZUL
bent meg azt hogy *kis kék könyv: ADRIA*
beleolvastam de, semmit sem értettem
egy gumikalapács részletes leírásával indult
egy fekete gumikalapács a partszegély fehér kőmorzsáján
egy szeplős német verte (szerelte) szét vele szép vitorlását
mint egy óriás fehér hangszert
és ott felejtette az izzó kőmorzsán
apám mohón rávetette magát s mint írta egész nap azzal rohangált
akár ifjúkorában úgy tört azzal a kalapáccsal a világra
persze akkor való kalapácsnak vélték
ó nem a sarló párjának nem
pedig akár annak is vélhették volna
hanem valami anarchista dorongnak
jöllehet egy isteni gumiszerszám volt már az is
amellyel mozart biliárdasztalán és a postojnai csepkőbarlang
sztalagmitjein-sztalaktitjein játszott
szeretett volna játszani végtelen
aztán meg minden átmenet nélkül a sópárolókról
a dubrovník és koper környéki sópárolókról kezdett értekezni
egy skót művészről aki valós sóval képezi
kristályosítja képeit
nem tudtam létezik-e az a művész (onwin) vagy csak az
alliteráció szülte sós skót
később megkérdeztem létezik egy valós edinburghi skót
a sós skót a sós skót
egyszer szeretnék én is sót söpörni
ómama a vitéz ómama is szerette söpörni a sziken a sót
szarszappanfőzéshez szóda vagy mi helyett
a sziksót
söpörni a csillogó sót lapátolni a vakító sóhegyeket
az azúr zaccát ahogy írta
aztán egy vers
egy cím nélküli vers következett abban a kis kék füzetben

egyáltalán nem értettem azt sem pedig egyszer én is szeretnék
 szavalni tőle valamit
 mármint édesapámtól
 mint szegény öcsém
 kiállt meghajolt bement a címet
 (puncs vagy puccs már nem emlékszem)
 de a szerző nevével megakadt
 írta
 írta
 ki írta szólt ki a kulissza mögül a tanító néni
 írta
 ki írta kérdezte már kórusban röhögve a közönség is
 de öcsém csak vakarta a seggét és nem jött ki szó a száján
 előbb én is röhögtem aztán nagyon megijedtem
 írta
 írta
 írta: *apukám.*
 a tengeri csillag
 a vörös tengeri csillag átöleli a kagylót
 így kezdődött a kék füzetben az a vers
 és kiszippantja
 mintha csak a brehmből írta volna ki az első sort
 de aztán hirtelen megcsavarta csomóra kötötte
 a pneumatikus csók
 csak akkor halálos a csillag számára is
 ha a kagylóban véletlenül gyöngy van
 az igazgyönggyel agyonlövi
 homlokon lövi magát mint egy öngyilkos forradalmár
 nem emlékszem az égen vagy mélyen a vízfeneken cuppant-e
 az a pneumatikus csók
 hol durrant el az a gyönggyel töltött browning
 kinéztem hirtelen az ablakon
 határtalan intenzitással ragyogott a kék közeg
 apám azulja
 az adriában nincs gyöngy vagy van
 apu van gyöngy az adriában
 még csak az hiányzik gyöngy a turisták csordái elé
 bár lexikonunk (tolnai) azt mondja az osztrigában olykor találni
 tömérdek osztrigát szürcsöltem
 igaz korántsem annyit mint az a római császár

aki minden étkezésnél félezer osztrigát fogyasztott
mondom én tényleg tömérdek osztrigát szürcsöltem
az abszurd csipkévé vert várfalú ston egyik legkedvesebb városkám
tömérdek osztrigát csókoltam szájon
pneumatikusan
de még egyetlen egy gyöngyszemre se bukkantam
istenem gyöngyöt mérni
megmérni pontosan egy szem igazgyöngyöt
mint vermeer gyöngymérő nője mérte lelkét
lelkének leglelkét gyöngyszemnyi magzatát
(a gyöngyszemet a foetushoz hasonlították)
mérte egzaktul
volt valami külön kis mérlegük a gyöngyméréshez
gyöngymérleg
vagy ugyanazon a mérlegen mérték mint a szűz porokat
majd odaadom a mesternőnek apám gyönggyel
töltött browningja köré firkált jegyzeteit
ott aztán bőven talál koreografálni valót
borneón gyönggyel tömik tele a halott száját
laoszban meg még a hulla segge lyukába is gyöngyöt dugnak
a gyönggyel töltött
a gyönggyel töltött browning
írta
írta
azt hiszem úgy írta azt a verset
hogy összevissza olvasott mindent a gyöngyről
szép lehetett évekig csak a gyöngyről olvasni
összevissza olvasni mindent a gyöngyről
s akkor véletlenül rábukkant arra az öngyilkos
gyönggyel öngyilkos csillagra
a kagyló teknőjébe hulló harmat- vagy rózsaoajcsepp
maga a szeplőtelen fogantatás
a homokszem az már egy szeplő
teherbe ejtette egy homokszem
börtönbe zárt homokszem
ez a börtön írja a tolnai világlexikona: *a gyöngy*
abszolút fogház a gyöngyház egy porszem számára
gyöngytüsző a kagyló szívében
igen azt mondja a tolnai hogy a kagyló szívében is keletkezhet
engemet ez a gyöngyszem érdekel

ezt szeretném lemérni
 most már azt hiszem el is árultam ki az én apukám
 a tolnai világlapja
 (vérzést levertséget félkegyelműséget mérgezést sárgaságot
 szembetegséget gyógyítottak a gyönggyel
 elmész az orvoshoz levert vagy már-már félkegyelmű
 vérzékeny vagy romlik a látásod s ő egy gyöngyszemet
 nyújt feléd a tenyerén és te mohón megrágod)
 egy cüppor egy aszpirin (BAYER) súlya pontosan
 egy gyöngyszem súlyának felelhet meg
 szerezni kellene egy ilyen kis patikamérleget
 és
 kezemben patikamérleggel melynek serpenyőjében
 gyöngy csillan
 az egyikben gyöngy a másikban aszpirin
 nehéz mozdulatok ugrások forgások bonyolult figurák
 hallani amint az üvegserpenyőben meg-megremeget
 az üveghez koccan a gyöngy
 a könnyűszínű lázas gyöngyszem
 de a réznyelv rezzenetlen
 simone weil mondja hogy lehetséges a mérleg vallási tárgy volt
 mielőtt a kereskedelembe használatos lett volna
 valójában éppen vermeer idejében szűnt meg vallási tárgy lenni
 ám vigyázzunk a gyöngymérő nő mérlege még vallási tárgy
 akár el is gurulhatna egy szem
 az elgurult gyöngyszem keresése
 spiccelés a megtalált gyöngyszemen
 mondani fogom a mesternőnek csináljuk meg
 a gyöngymérő nő koreográfiáját
 érkeznek a hajók telis-teli gyönggyel, fűszerrel, kincccsel
 a gyöngy történetét kellene megcsinálni
 a tolnai világtörténelme
 a tolnai világlexikona
 de nem az a régi hanem az új
 a kínaiak csöpp ólom buddha-szobrot dugnak a kagylóba
 egy alig látható buddha ül tehát a gyöngyszemben
 a gyöngyszemben amit a szív képez
 ezt tényleg szépen meg lehetne csinálni
 lótuszülés stb.
 de legjobban az ragadta meg a képzeletemet

hogy a gyöngyhalászok kék inget viselnek
a cápák észre ne vegyék őket
fel ne fálják őket gyöngyöstül
mert akkor a cápa szívébe is bekerülne a gyöngy
a cápa szívébe is beülne a buddha
ez édesapámat is foglalkoztatta
kék inget a barna fekete ingesek ellen
valahol a távoli égen
ezt meg kedvenc japán írója írhatta
teljesen egyensúlyban nyugszanak az üveg mérlegserpenyők
álltam ott az ablakban kezemben a kis kék füzetel
és nem tudtam a füzetet a vizeket
az egek üvegserpenyőit egyensúlyozom-e
ha legközelebb utazok haza kék inget fogok vinni édesapámnak
nagyon szerette azt a kőfaragóházat
azt a hűs esővízes ciszternára épített márványtornyot
amelyben úgy sétált le-föl mezítláb
akár dubrovnik fényes főutcáján
álltam ott a szűk ablakban és nem tudtam hova is pillantsak
a kis kék füzetben citátumok következtek ismét
a citátumok kék szimfóniája
a gyöngyhalászok kék ingéről a semmiről ami maga után vonz
amivel szeretnénk egyre távolabb haladni hogy találjunk
egy olyan pontot ahol megpihenhetnénk
citátumok a tengerről ami a halaknak itala éltetője
az embernek ihatatlan és halálos
arról hogy a tenger iránti szerelem valójában nem más
a halál velencében e mondatát azonnal felismertem
mint a tagolatlanhoz az anyagtalanhoz az örökkévalóhoz
a semmihez való vonzódás
arról hogy a tenger előtt örökre dilettáns marad az ember
citátumok vegyi képletek sóról indigóról tintákról tusokról
az azúrról arról a bizonyos azúrkék paplanról
az archipelagosz színei most átbuktak egy végső vörösön
és egy zöld sötétségben megtisztultak a tizenkét órás
kéktől
amit nyáron itt tényleg azúrnak lehetne nevezni
és nem lenne költemény
és nem lenne költemény
nagy megrázkódtatást jelentett számára

a széplélek számára hogy a szépia tintája
 nem kék
 kormos kínai tus
 tehát nem azúrral töltött korbács
 térdre estem akkor ott a sópároló közepén
 és durván csapkodni kezdtem magam egy polippal
 szóval citátumok
 csak én tudom hogy kell énekelni barátok nélkül
 az azúr ketrecében
 akár egy öngyilkos tengeri malac
 citátumok gyors ideges pontatlan kivonatok
 mintha csak egy pávát próbált volna ott a füzet lapjain
 megkopasztani de a páva mint gyerekkorában egyszer
 felhasogatva mellkasát durván ellökte tőle magát
 és kikerült a tenger fölé
 a tenger a páva színeiben pompázik idézte lampeusát
 hogy azon nyomban összeszikkasztathassa krležával
 a tenger nem pávatoll nem pávatoll
 pávatollal a seggében vígan így dalol
 nem pávatoll nem pávatoll
 és akkor amikor már ultraviola lánggal kezdtek lobogni
 a füzet lapjai a citátumok hirtelen megszakadtak
 és egy nyugodt alig hullámzó szinte csak vízszintesekkel írt
 novella következett
 a novella hőse (lám ezt akár el is játszhatnám)
 az írópultként használt almáriumnál áll
 letről először amióta a szigeten él kiabálás
 duda sziréna hallatszik
 az ablakhoz lép a mólón összesereglettek az emberek
 ki gondolná hogy ennyien tartózkodnak a szigeten
 patetikusan gesztikulálnak akár egy bizet-operában
 a mungoszokat szidják vagy ismét erdőtüz
 robbantja egyenként az ősi pínéákat
 (a ciripelő ciprusok áthúzva)
 önnön görcseikbe bonyolódott olajfákat
 a tenger tiszta kék vizében
 közel a fehér kőszegélyhez karjait széttárva
 egy hulla lebeg
 noha azonnal felismeri első gondolata mégis
 akár ő is himbálódzhatna ott a levlapkék lében

szokatlanul zavart magányos ember volt
közvetlenül hősünk után érkezett
és hasonló módon ismerkedett a kis lakatlan szigettel
szigetvilággal
a leprások szigetére például ugyanazon a napon eveztek át
állt a két pucér ember a csupasz ótvaros köveken
akárha egyszerre toloncolták volna őket oda
aztán többször összefutottak a fekete-fehér ikonok
tútelítődő régi képek a sziget szent keresztje előtt
amit minden ötven évben kivilágított hajón visznek
körbe a sziget körül
kevés krucifixen halmozódott fel annyi szenvedés
csoda hogy az a kivilágított hajó nem süllyed el vele
a legkülönösebb ilyen találkozásuk az apátság kincstárában
történt
a megboldogult egy földre helyezett fehér mellszobor előtt
térdelt
ahogy távozott hősünk a szoborhoz sietett
de semmi különöset sem észlelt
egy keskeny arcú bíboros
de miért helyezték a földre
miért nem készítették neki is talapzatot
ahogy elébe térdelt hirtelen megpillantotta a bíboros száját
hosszú orra alá rejtett cápaszáját
a legijesztőbb száj volt amit életében látott
később valamelyik katedrálisban még egyszer ráfutott a bíborosra
vízszintesen feküdt magasra ágyazott márványszarkofágján
megvárta míg kiürül a hajó és az egymásra helyezett imazsámolyokon
felkapaszkodott hozzá
belebámult az arcába
bele a szájába
a háború előtt a halászok fogtak a sziget mögötti
kis homokos strandon egy cápát
amikor felvágták arany cigarettatárcát találtak a hasában
a cigaretta teljesen száraz volt
szépen rápipáltak
ha nem járták a környéket mozdulatlanul ültek a parton
álltak a boltíves ablakban
a szemben levő óriás szürke hegyvonulat (monte vipera)
holdfelszínét bámulták

európában már csak itt él sakál
 aransakál
 a hulla pontosan alatta lebeg
 döglött légy a kék tintában
 noha tornacipő farmer kockás ing van rajta
 mindinkább úgy tűnik a fenekét kémleli
 ráérősen végtelen alapossággal
 lefut a zuhogó falépcsőn hogy segítsen kiemelni
 a csónakból kihajolva megfordítják
 valami már megrágtá az arcát
 akárha valami szörnnyel csókolódzott volna
 valami szörnnyel miközben pontosította megfigyeléseit
 kiemelik a partra
 az összecsődülő gyereksereg miatt ismét hasra fektetik
 és a szobájába sietnek
 magányosan élt egy elhagyott kőfaragóházban
 egy-két ruhadarab néhány régi könyv csöpp rezgő buszola
 néhány szép szemérmetlen rózsaszín kagyló
 már mindenki távozik amikor hősünk
 kis kék füzetet pillant meg az almáriumon
 az úr
 írja didergős kézírással
 furcsa elmenni délre
 mintha csak élő húshoz ért volna olykor az éles toll
 egy-egy betű szóvég hiányzik
 furcsa és iszonyatos
 rajzok következtek számítások hajókról
 bujdosónak születtem
 írta ugyanazzal a hideglelés kézírással
 egy beragasztott színes reprodukció alatt
 legszívesebben egy deltánál éltem volna
 claude lorrain (az ő festménye lehetett tehát)
 a piktor élt egy ilyen tündérikikötőben
 hajói úgy festenek mintha száz tonna gitár volna a rakományuk
 kották, ismét vázlatok számítások hangszerépítésről
 egy szimfóniát végigjátszani a hangszernek annyi
 mint a hajónak túlélni egy patetikus vihart
 ha a hajómakettre húrokat húzol
 ha szakszerűen felhúrozol egy hajómakettet
 meg kell állnia a helyét mint hangszer is

mint mandolin gitár tekerőlant
sómarta vitorlákkal felszerelt cselló kontrabasszus
ami kiállta a viharos vizet a fergeteges patetikus zenét
adatok az adria parti templomok fagerendázatáról
a középkori tetőfedő ácsok tengerben gondolkodtak
tengerben
nietzsche szavai bizet zenei délvidékéről
kiskályhát kér turinból hűgától
csak ahogy felpillant a kis kék füzetből
veszi észre egyedül van az idegen szobában
ott felejtették
visszarohantak a hasra fektetett hullához
már a zsebeiben kotorásznak
nem tudja elengedni a rezgő kézírás kék vezetékét
erős jeges áram vacogtatja
só fagy ki a nap sugarától verve
hirtelen úgy érzi a kis kék füzetet lapozva
ismét megérinti a kiharapott szájú márványhullát
ki bocsátja meg nekem
félni kezd
törülközőt dob a rózsaszín kagylókra
az az érzése rázárták az ajtót rendőr áll előtte
mintha csak ő lenne az egyetlen bizonyítékuk
próbál tovább olvasni
ki bocsátja meg nekem
ezt a kéket az égen
vigyázva a törülköző alá csúsztatja a kék füzetet is
és az ablakhoz lép
már alkonyodik
a hegy karbidszín tömege egészen közel farol
csak egy sárga pont világít
szúr tűként
egy sakál fixálja
többé nem tud mozdulni beszorul a szűk boltíves ablakba
egy sakál
egy magános aranysakál
ősei görögökből jöhettek ide az adria leggörögobb városa fölé
a hegy holdfelszíne már kézzel érinthető
hallja a kötőmelék száraz gleccsereinek mocorgását
egy ilyen kőmorzsalék deltájában ül az állat

és fixálja

én kezemben apám kis kék füzetével
 még jobban megrettentem mint a novella hőse
 mert ahogy ő magára ismert a vízbe fúlt, zavart emberben
 úgy ismertem én szegény édesapámra mindkettőjünkben
 fiatakorában már írt egy hasonló témájú kisregényt
 látszott rajta, hogy nem őslakó
 csak azt egy kicsit elbonyolította
 még jobban megrettentem hisz a szoba
 az almárium a szemérmetlen rózsaszín kagylókkal
 a vastag falba (könyörtelen azúrba), vágott boltíves ablak
 és hát a kis breviárium hajótörötteknek
 ott volt a kezemben
 s a sakál sárga tüzeme is szűrni kezdett
 szűrni épp abban a pillanatban
 sőt már az úszó sakál csobbanásait is hallani véltem
 úszik hozzám
 úszik értem az aransakál
 eldobtam a kis kék füzetet és sikítva futottam le
 a dongó falépcsőn szüleimhez a dvorba
 noha már többször is mesélték egy fekete kutya úszik át
 estelente a sziget egyetlen nőstényéhez
 mégis szentül meg voltam győződve
 most valóban a sakál
 az aransakál úszik át értem a fekete vízen
 azt is többször mesélték a szigetlakók
 hogy voltak telek amikor tényleg átúsztak a sakálok
 egyedül a postás martin volt vadász közülük
 napokig leste kerítette őket
 míg végül sikerült lepuffantania egyet
 martin je ubio čaglja
 čagalj je ubio martina
 martin je ubio čaglja
 zsongott a felbolydult sziget
 fogalmuk sem volt ki kit ölt meg csak kiabáltak összevissza
 martin megölte a sakált
 a sakál megölte martint
 igen
 azon a kis szigeten éltünk a nyáron
 azon az isteni kis szigeten amiről egész idő alatt mesélni próbálok

43 négyzetkilométer
télien már csak ketten nyáron harminc-egyvenen élnek rajta
a turistairodák nem tudnak a szigetről
ilyen sziget, nincs
vrnik nem létezik
és valóban a turistairoda butus alkalmazottja
anélkül hogy tudatában lett volna mit mond
pontosan fogalmazott
olyan az a kis sziget mintha egy roppant égi szörny
zabálta volna fel
s az ami még megmaradt belőle
amin mi nyaraltunk
az az utolsó falat a legutolsó
szépen látni rajta az óriás fogak nyomait
a világ egyik legnagyobb kőfejtője volt
noha magát a követ sosem róla nevezték
a kő korčulai kő volt
ám az ő testéből, harapták
dubrovnik és velence palotáit
sőt állítólag még ide a pesti parlament falába
is került belőle néhány falat
amikor ezt említették, megborzadtam
arra gondoltam egy hét s már ott fogok állni
budán szemben a parlamenttel
a balettpatkányok füstös kis kollégiuma
sziklakápolnája teraszán
és most itt állok ni
nézem a parlament homoktornyait (egy ablak világít
valaki dolgozik apám biztos azt mondaná bibó szelleme)
és ugyanúgy megborzadok a bányák sajtaként, szelt falait látom
a bányákba jártam olvasni ott nyírtam meg öcsémet
aki olykor utánam osont
oda jártam sírni
abból a kis szigetből vették ki a történelem színhelyeihez
a kulisszáknál maradandóbbnak vélt anyagot
és űr maradt
azúrba foglalt űr maradt a helyén
azúrba foglalt semmi
semmi-kő
azúrba foglalt semmi-ékkő

csak egy idős kőfejtő dolgozik még a szigeten
téli-nyáron minden reggel végigmegy a szirteken
és benn a fenyőerdő mélyén saját kis bányájában
egyesegyedül fejt hasítja az erek mentén
munkálja a hatalmas tömböket attól függően küszöb
szobor vagy ablakpárkány lesz belőle
és egyes-egyedül húzza le aztán őket valami szánszerű
alkalmatosságon a vízhez
ahová aztán csónakján eljön érte a megrendelő
aki kizárólag csak borban fizethet
valójában már csak ő és felesége az állandó lakója a szigetnek
lentről a vízből gyakran elnéztem az öreget
amint bányája felé kapaszkodik
hatalmas keze külön életet élt
az összes kő- és képfaragó kezét megláttam benne
michelangelóét és meštovičićét is
abban a lepényhalszerű (hogya rá bírjon tekeredni a véső
nyelére) tenyérben ami tán éppen az utolsó ilyen kéz
az utolsó ilyen tenyér
a kis szigeten él nyaranta egy világhírű festő is
évközben párizsban nyaranta ott
egy-kétszer megfordult a mi házunkban is
és míg édesapámmal csevegtek megfigyeltem a kezét
pontosabban az ujjait
mert nála meg az ujjakon volt a hangsúly
állandóan csücsörítettek az ujjai
állandóan olyan mozdulatokat tett mintha áldást osztana
apám egyszer azt kérdezte tőle
miért választotta éppen ezt az apollói világot
ez nem apolló világa kapta fel a fejét a festő
dionüszosz domíniuma
és crnjanski útijegyzetét idézte
dionüszosz személy szerint boldog lenne
ha ismét szállást kaphatna itt
korčula körül
és akkor említette meg böcklin híres festményét
festménysorozatát a halottak szigetét
apám észrevettem összerezzen
akkor rendült meg először
hisz ő noha jól ismerte böcklint

valami egészen más miatt utazott a kis szigetre
a másik nagyobb megrendülés akkor érte amikor az egyik őslakó
akinek az ősei is a kőfejtőben dolgoztak mind
jóllehet sosem hallott böcklin festményéről
halottak szigetének nevezte vrniket
akkortájt úszhatott be lebegve
a kis füzet kék öblébe
az a hulla
a festő is tett említést egy hulláról
apám legújabb munkái felől faggatta és akkor mesélt
párizsi műtermében levő nagy vásznáról
paysage
előtérben egy naturalisztikus hullával
de mint magyarázta munka közben zavarni kezdte a hulla
nem fért tőle hozzá a tájhoz
és addig fogyasztotta míg végül teljesen lefestette
letakarta finom festéktakaróval
egyszer jegyezte meg maga elé emelve tömpe ujjait
majd rábukkannak a restaurátorok
apámon akkor már eluralkodott az a vacogás
amit a füzet hajszálvékony tintavezetékei
olyan erősen közvetítettek felém
állandóan azt a tájat látja mondta később
de úgy ahogyan a képröntgen látja
állandóan azon a tájon bolyong
mindezt csak azért meséltem
hogy jobban tudjam érzékeltetni a magam helyzetét
az én azilumomat abban az azulban
apámmal és öcsémmel egész nap fejest ugráltunk
körbe-körbeúsztuk a szigetet és ahol jó helyre bukkantunk
ott gyikként napoztunk meztelenkedtünk
egyik nap kiálltam a sziget magas hajóorrszerű déli csücskére
alattam mélyen az áttetsző tiszta víz
azt hiszem egzakt pontossággal állítható
hogy az adrián éppen ott a legtisztább a víz
éppen ott
az orvosok ajánlják is a torokfájósoknak
járjanak oda gargarizálni
mi is sokat gargarizáltunk
azúrral égettük torkunkat

különösen engem gargarizáltatott sokat apám
mivel az utóbbi időben a tánctól (klasszikus balettől)
észrevétlen ahogy ő hitte a mozgásszínház felé
térített s mivel kicsit pöszének tudott arra gondolhatott
az erős sós víz az égő azúr leforrázza torkomat
felerősíti kicsit érdekesebbé teszi hangomat
ezt el kell majd mesélnem a logopédusnőnek
lehet ő is küldene oda pácienseket
álltam ott fenn a csipkés sziklán
ugrásra készen
öcsém rákászott az egyik szűk szakadék fenekén
apám egy festőről olvasott aki egész életében
csak egy egyszerű csigaformát variált
isteni finom festékekben
a csavar útja egyenes és görbe egy és ugyanaz
álltam ott fenn az éles csipkén
mezítláb spicceltem akárha zsilettekén
és hirtelen úgy éreztem ha elrugaszodom
az égbe zuhanok
a kis kék breviáriumban természetesen ott voltak
az örült nizenszki szavai
maga a levegőbe zuhanhat
hová is zuhanhatnék
apám valami pokoli csellel kiállított ide
rászorított a levegőre
hová is zuhanhatnék
hisz a kis sziget nem létezik
felzabálta a kőbánya
egy máris elavult civilizáció molochja
maguk a kőfejtők kőfaragók sem tudják hová is húzták szét
szülőszigetük testét
és egy szép napon nem maradt semmi
csak egy lyuk az azúrban
pontosan éreztem hideg huzatát
hihetetlen de apám végül is megtalálta
megtalálta azt a lyukat
azt az egyetlen egérutat
azt az egyetlen egérutat nekem az azúrban
szobámból ami épp ilyen magasan volt mint ez a kápolna
egy nagyobb sziget fehéren izzó

ferences rendi kolostorára láttam
tán oda vitték a legszebb darabokat
a bánya legszeplőtelenebb tömbjeit
ott badiján épp abban a kolostorban
ami a felszabadulás után rövid ideig nevelőintézetként működött
felvételezték az egyik első jugoszláv játékfilmet
a fekete gyöngyöket
most itt állok a kollégium teraszán budán
szemben a parlamenttel
mögöttem oltárok voltak valamikor szép feszületek
néha még most is megtörténik hogy betámolyog
egy-egy volt apáca egyenesen afrikából
ahol tán épp lepratelepen dolgozik
és letérdel az egyik ilyen üres kopott falmélyedésben
imádkozik szépen majd ahogy jött szó nélkül távozik
átbotorkál a szabadság-hídon
a fehér ruhás balettpatkányok közül
vissza a leprások közé
a remete akiről a magyar rend nevét kapta
egyiptomban született az üldözések elől egy barlangba menekült
és ott mint a tolnai lexikon mondja kegyeskedve élt
teste konstantinápolyba velencébe majd ide
a pálosok budai zárdájába került
a mohácsi vész után az ereklyetest tűz martaléka lett
virág benedek a költő is pálos volt
apám egyszer felolvasta nekem hogyan írta le halálát kosztolányi
egy tyúk kapirgált az ágyán horpadt cinkanala földön hevert
nézem naponta újracsöpögtetem akárha palicson a parlament
homoktornyait tegnap egy tigrisbőr sapkás államfőt fogadtak
hosszú vörös szőnyeget terítettek elé a téren
egyszer én is jártam benn
de nem emlékszem hogy a vezetők a siklósi
és sienai sárga meg a gyüdi zergebórszín kő között
említette volna a korčulait is
csak a szlavóniai tölgyből készült mennyezetre emlékszem
mögöttem a lányok alszanak mint a tej
az első nap nagyon kimerített bennünket
mindenki engem nézett csipkedett
milyen kreol milyen kreol
szinte szerezcsen és még sós még mindig sós

és sorban jöttek és megnyalták a vállamat
még sós még sós még mindig sós
állok itt a teraszon a duna felett
alattam kormos műszirtek
állok mint ott a sziget csücskén álltam
és sehogyan sem tudtam elszánni magamat
már öcsém és apám is felemelték fejüket
észrevették ódzkodásomat
igaz az volt a legmagasabb pont
olyan magasról még egyikünk sem ugrott
de látszott a fenék tiszta selymes homokja
egészen fenn sirály sírt kisgyerekként
észrevették megtorpantam
de nem szóltak nem mozdultak
a festő kék gumikajakja sejlett a távolban
festményei tele gazdátlan ujjakkal
kis siva-kezek nyúlnak ki
megolvadt reneszánsz kulisszái kék függönyei
zöld tárgyzuhatagai mögül
akárha táncolna ott valaki
fuldokolva
balról badija lobogott fehéren
(jó lenne többet megtudni arról a kolostorról
legközelebb ott kellene lakni
és nézni vrniket)
apámmal sok-sok képtárban megfordultunk a világban
leginkább az angyalok képei előtt álldogáltunk
a szárnyakat propellerszerű ujjakat tanulmányoztuk
nem szóltunk egymáshoz csak hallgattuk
a toll zizegését
azt ahogy száraz zajjal felemelkednek
gondolta majd hasznát veszem a szakmában
még egy helikopter elé is elcipeltem
állandóan a légcsvár száraz zajáról
száraz forró tollzajáról értekezett
ó a légcsvár mondtam
a légcsvár amely már nem csavar semmit
blow up isteni légcsvarára gondoltam persze
és lassan megértettem szegényt
valahogy úgy képzelhette el életünket

amitől félt felettébb rettegett
hogy ő a kék vízbe (azúrba avagy tintába) fullad
homlokon lövi gyönggyel
igazgyönggyel (ami a gyöngyök között az éles)
lövi homlokon a tengeri csillag mint egy forradalmárt
én meg felrepülök fel az azúrba
elfelejtettem említeni a kis kék breviáriumban
ott volt kierkegaard válság a színésznő életében című
írásának a kivonata is ott épp a nizenszkij-mondat közelében
tegnap a mesternő megkérdezte mit szólnánk ha az idén
kék
azúrkék lenne a dresszünk (tavaly kávébarna volt)
összereztem a lányok észrevették
mi történt semmi semmi
el ne felejtsek kék inget venni apámnak öcsémnek
mi az ők is táncolnak
nem nem csak a cápák
a cápák ellen
ilyenkor ősszel meg aztán tavasszal
sokat üldögélek lenn a rakparton
játszok hülyéskedek a többiekkel
de néha váratlanul felüvölt bennem egy hang
a logopédusnak biztosan nagyon tetszene
haza akarok menni haza akarok menni
szeretem csinálni a BALERINÁ-t
kiüvöltöm magam jóízűt dadogok a pesti szőfosók között
barátnőim mindig ott sírnak az első sorban
a közönség azt hiszi ők is a darab tartozékai
sírnak mert tudják tényleg haza akarok menni
nem játékból üvöltök
haza újvidékre kanizsára palicsra az adriára
egy alkalommal megcsúsztam itt a lépcsőn
és fenekemen egy pillanat alatt lezötyögtem
a mocskos vízbe ahol már napok óta
egy olajhullám úszott újvidék felé
akkor a duna mocskos vizéből felpillantva a parlament
homokvárára pontosan megéreztem hány lépcsőfok is vezet
fel azaz
le
egész napokat tudtam üldögélni az utolsó kőfaragó

bányájának gyantaillatában
a világ sosem tűnt olyan egyszerűnek mint ott
egy-két ék feszítővas kalapács
és a tömbök szinte maguktól hasadtak szánkáztak le
a vízpartra
a tömbök az egész sziget
ott értettem csak meg azt a kierkegaard-kivonatot
hogy a könnyedséghez nehézkedés szükséges
a súlyon keresztül vezet az út
de azt is látnom kellett hogy a szó szoros értelmében
azok az utolsó tömbök
az utolsó nehezekek
az utolsó párkányok szobrok
az utolsó
a legutolsó küszöb
fehér küszöb nversanvaga
néhány nap és a visszaszámlálás véget ér
nulla
nullatömb
és akkor az öreg kőfaragó
az utolsó kőfejtő
a vízbe szórja szerszámaid
kiissza utolsó pohár vörösborát
és akkor mint egy léggömb eloldozódik a világ
lebegve emelkedik
majd elpukkan
mi durrant
ki húzta meg a gyönggyel töltött browning ravaszát
mondtam nem szabad fegyvert hozni a színpadra
ki húzta meg a ravaszát
és kinek a halántékán
ki írta
írta apukám
nem browning volt
csak egy lufi
csak egy lufi durrant szét a parlament
homoktornyáéhoz vagy a zoo műsziklájához érve
csak egy rózsaszín lufi

hirtelen lekuporodtam és zokogni kezdtem
a sirályok hozzám ejtöztek
ismerősnek tűnt nekik a hang
a sirályok ugyanígy sírnak zokognak
vagy tapasztalatukat akarták átadni
hirtelen orrba vágott a toll
a forró toll szaga borzalom
a mennyországban még nagyobb lehet a bűz
nagyobb mint a galambpadláson
csak most értettem meg miért zárt fel
annyiszor apám a galambpadlásra
a fészekbe zápult tojások
a fészek ürülékébe temetett rothadt kigalambok
egyszer gyerekkorában kis híján a tollas zsidó
tollraktárába fulladt
öcsém észrevétlenül a háta mögé lopakodott
nincs kizárva apám jelzett neki a szemével
és röhögve lelökött
zuhantunk mert ők is velem ugrottak
csak ők a vízbe zuhantak
az azúrral töltött korbács
hatalmasat csattant a testükön
az azúrral töltött korbács
a gyönggyel
az igazgyönggyel töltött browning
írta
ki írta
a tanító néni már a haját tépi
valaki feldönti a kulisszát
a közönség gurul a nevetéstől
ki írta
öcsém a seggét vakarja
írta
ki írta
a browning
az igazgyönggyel töltött browning
végül valóban elsült
a csöpp ólombuddha felrobbantotta gyöngyházbörtönét
repültem

repülünk noha sohasem hittem volna hogy első igazi táncpartnerem
a halszálkás kék parketten
éppen a tonnás mozdulatlan buddha lesz

vrnik — 1985